

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Навчально-науковий інститут історії та філософії

Кафедра філософії та соціальних наук

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність 014 Середня освіта (Українська мова і література)

Освітньо-професійна програма Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова)

Затверджено на засіданні кафедри
філософії та соціальних наук
Протокол № 1 від «30» серпня 2019 р.

Суми 2019

ЗМІСТ

1. Загальна інформація.
2. Анотація до курсу.
3. Мета та цілі курсу.
4. Результати навчання (компетентності).
5. Організація навчання курсу.
6. Система оцінювання курсу.
7. Політика курсу.
8. Рекомендована література.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Філософія освіти
Викладач (-і)	Пономаренко Т. О.
Контактний телефон викладача	+380 997082708
Е-mail викладача	kravchenko.t.o@gmail.com
Формат дисципліни	Очна й заочна форми навчання
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	-
Консультації	Раз на тиждень відповідно до графіку консультацій
2. Анотація до курсу	
<p>Сучасний світ сповнений процесів нелінійності, інноваційності, впровадження високих наукомістких технологій в життя суспільства, що тягне за собою дигіталізацію, комп'ютеризацію та інформатизацію всіх сфер буття. Вказані процеси не минули і систему освіти, яка знаходиться в кризовому стані і прагне змін, а отже, і її філософського осмислення.</p> <p>Проблемне коло філософії освіти охоплює безліч питань, серед яких можна виділити наступні, що стосуються безпосередньо сучасної освіти: гуманізація освіти; визначення парадигми і стратегії освіти; вирішення кризи освіти (відсутність стратегії освіти; стан фінансування сфери освіти; якість кадрів; роль ІКТ в процесі освіти; білінгвізм, «ущільнення знань» та ін.); моніторинг освіти; диференціація освіти; проблема навчання обдарованих дітей і її вирішення; профільна освіта; особистісно-орієнтована освіта; превентивна освіта; дистанційна освіта; мережева освіта; безперервна освіта; вирішення інформаційної кризи (кількість існуючої інформації настільки велика, що якісну і достовірну інформацію майже неможливо відшукати в «океані інформації»); вплив мережі Інтернет на формування цінностей та ідеалів сучасної людини; наукова творчість педагога; формування критичного мислення молодого покоління; сприяння розвитку дивергентного (надтворчого) мислення і т.д. Це пов'язано зі швидкоплинністю часу, швидкозмінюваністю світу, антропологічними орієнтирами та соціальними запитами суспільства, прагненням до формування творчо-гуманітарного типу особистості, активним розвитком високих наукомістких технологій (Hi-Tech та Hi-Hume) та їх впливом на процес освіти, що призводить до виникнення понять «новий гуманізм» і «ущільнення знань», актуальних форм та засобів освітньої діяльності, а також визнання освіти стратегічним ресурсом розвитку та конкурентоспроможності держави тощо. Все це актуалізує філософські дослідження освіти, оскільки філософія акумулює досягнення всіх наук, які покликані дослідити з різних сторін освітню сферу, зводить отримані знання у систему.</p> <p>В сучасних умовах загальної інформатизації, глобалізації, комп'ютеризації, дигіталізації, переходу суспільства до стану інформаційно-мережевого, актуальність філософії освіти зростає, адже завжди освіта була і сьогодні є стратегічним ресурсом, цінністю (особистою, державною, суспільною), тому і зростає актуальність її філософського дослідження, збагачення її філософською методологією. В межах філософії освіти починає досліджуватись детальніше вплив технологій комплексу NBICS на процес освіти; становлення превентивної освіти в умовах актуалізації Hi-Tech та Hi-Hume; синергетика як методологічна основа дослідження освіти та синергетична модель педагога; філософсько-методологічні засади інноваційної освіти тощо. Система освіти має відповідати антропологічним орієнтирам, соціальним запитам суспільства, а, отже, актуалізація філософії освіти в сучасних умовах є досить важливою, адже вказана галузь філософського і наукового знання покликана систематизувати всі знання про освітній процес та визначити вектор його розвитку на найближчий час.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою викладання навчальної дисципліни є формування в магістрантів цілісного погляду на освітній процес, його трансгрес і суперечливий характер розвитку, глибоке засвоєння сучасних проблем освіти і з'ясування шляхів їх вирішення, а також філософське осмислення сучасної інноваційної освіти.</p>	

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Філософія освіти» є глибоке засвоєння магістрантами філософської сутності та змісту системи освіти, розуміння ними її як геному суспільного розвитку, а також – засвоєння програмних проблем і вміле використання здобутих знань в практичній діяльності.

Навчальний курс розкриває суть стратегії освіти і її співвідношення з новою освітньою парадигмою. Розглядаються проблеми диференціації шкільного навчання та його профілізації, а також формування шкільного інноваційного простору в цілому. Окремо звертається увага на розбудову іміджу нової школи та синергетичність розвитку освіти.

Основними формами освоєння курсу є лекційні та семінарські заняття, консультації. Програма курсу передбачає надання студентам базових знань з даного предмету, які надалі використовуватимуться ними при опануванні наступних дисциплін, а також написанні рефератів, курсових та дипломних робіт.

4. Результати навчання (компетентності)

Знання:

- розуміння шляхів інноваційного розвитку системи вищої освіти України в умовах реформаційних перетворень;
- базові уявлення про філософсько-методологічний аналіз сучасного стану освіти в Україні та закордоном;
- сутність філософії освіти та перспективи її розвитку;
- сутність сучасної кризи освіти і шляхи виходу з неї;
- сутність і зміст інновацій;
- завдання щодо формування освітнього інноваційного простору;
- усвідомлювати актуальність нової інноваційної освіти в умовах глобальної інформатизації;
- теоретичні та методологічні основи впровадження інноваційних технологій в превентивну освіту;
- особливості синергетичної парадигми та синергетичної моделі педагога;
- особливості медіаосвіти та провадження медіаграмотності;
- особливості посткласичної парадигми освіти.

Уміння:

- уміє аналізувати, порівнювати, критично осмислювати науково-методичну та загальнонаукову інформацію;
- пропонує шляхи вирішення досліджуваної проблеми, аргументуючи власну позицію;
- здатний діяти на основі принципів професійної етики, дотримуватися правил академічної доброчесності;
- у професійній діяльності керується сучасними принципами толерантності, діалогу і співпраці;
- уміє будувати і втілювати ефективно стратегію професійного саморозвитку і самовдосконалення;
- володіння базовими навиками філософсько-критичного аналізу освітніх явищ;
- застосовувати загально філософські та загальнонаукові методи в осмисленні стану сучасної освіти;
- застосовувати системний принцип у дослідженні стану освітньої галузі;
- вміти визначати пріоритети сучасної освіти та стратегії її розвитку;
- розв'язання професійних завдань з використанням загальнофілософських методів;
- здатний ухвалювати оптимальні управлінські рішення; сприймати, аналізувати й реалізовувати управлінські інновації в професійній діяльності;
- абстрактне мислення, аналіз, оцінка та синтез в дослідницькій діяльності та моделюванні професійних перспектив;
- аналітичне ставлення до професійної діяльності в широкому контексті викликів сучасності.

Автономія відповідальності:

- усвідомлення соціальної значущості майбутньої професії, сформованість мотивації до здійснення професійної діяльності;

<p>–здатність до навчання упродовж життя і вдосконалення з високим рівнем автономності набутої під час навчання кваліфікації;</p> <p>–здатний критично осмислювати основні світоглядні теорії і принципи у навчанні та професійній діяльності.</p> <p>–здатний сумлінно виконувати професійні обов’язки, дотримуватися принципів етики викладача;</p> <p>–здатний ефективно формувати комунікаційну стратегію, мати навички роботи в команді, цінувати та толерантно сприймати різноманітність думок та мультикультурність;</p> <p>–здатність до креативного мислення та формування творчого середовища.</p>				
5. Організація навчання курсу				
Обсяг курсу				
Вид заняття		Загальна кількість годин 90		
		Очна форма навчання	Заочна форма навчання	
Лекції		16	4	
практичні		12	4	
консультації		2	2	
самостійна робота		60	80	
Ознаки курсу				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / Вибірковий	
2	Українська мова і література	1	Нормативний	
Тематика курсу				
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки
<p>Розділ 1. ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ: СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ</p> <p>Тема 1.1. Сутність і зміст філософії освіти.</p> <p>1. Сутність і зміст філософії освіти. Значення філософії освіти та її зв’язок з іншими науками, які вивчають освіту.</p> <p>2. Діалектика освіти та філософії.</p> <p>3. Напрямки філософії освіти та причини її актуальності в сучасних умовах.</p> <p>4. Функції філософії освіти. Основні проблеми філософії сучасної освіти.</p> <p>Тема 1.1. Сутність і зміст філософії освіти.</p> <p>1. Діалектика освіти та філософії.</p>	Лекц. зан.	<p>Розділ 1 і 2 (основна):</p> <p>1. Авдеева Е. А. Медиавоспитание как ответ на вызовы нашего времени. <i>Философия образования</i>. 2015. № 2. С. 85–92.</p> <p>2. Алехин И. А. Опережающий характер развития образования – это прогрессивно? <i>Мир образования – образование в мире</i>. 2014. №1. С. 4–17.</p> <p>3. Ан С. А., Ушакова Е. В., Наливайко Н. В. Образование XXI в. в условиях воздействия полярных цивилизаций. <i>Философия образования</i>. 2016. № 5 (68). С. 31–40.</p> <p>4. Ашилова М. С., Наливайко Н. В. Глобализация образования и глобальные вызовы современности. <i>Философия образования</i>. 2015. № 1. С. 26–37.</p> <p>5. Бегалинова К. К., Бегалинов А. С. Особенности образовательной системы в условиях глобализации. <i>Философия образования</i>. 2015. № 1. С. 5–13.</p> <p>6. Бехманн Г. Современное общество: общество риска, информационное общество, общество знаний [пер. с нем. А. Ю. Антоновского, Г. В. Гороховой, Д. В. Ефременко, В. В. Каганчук, С. В. Месяц]. М.: Логос, 2010. 248 с.</p> <p>7. Борисенко И. Г. Виртуальные тенденции в глобальном образовательном пространстве: Smart-технологии. <i>Философия образования</i>. 2015. № 3. С. 55–64.</p> <p>8. Воронцов П. Г. Комплексный подход в педагогике с позиции научной картины мира. <i>Философия образования</i>. 2016. № 6 (69). С. 118–127.</p> <p>9. Воронцова Т. В. Культурологічний вимір</p>	4 год.	5 б.
	Практ зан.		2 год. Завдання згідно з НМК (інструктивно-методичні)	

<p>2. Сутність і зміст філософії освіти. Значення філософії освіти та її зв'язок з іншими науками, які вивчають освіту.</p> <p>3. Історія становлення філософії освіти як самостійної галузі знань.</p> <p>4. Напрямки філософії освіти в контексті розвитку західної філософії ХХ-ХХІ ст.</p> <p>5. Напрямки філософії освіти з позиції вирішення основних педагогічних проблем: гармонійно-цілісний, релятивістсько-плюралістичний, синтетичний.</p> <p>6. Причини актуальності філософії освіти в сучасних умовах.</p> <p>7. Функції філософії освіти. Основні проблеми філософії сучасної освіти.</p>	<p>Лекц. зан.</p>	<p>превентивної освіти. <i>Грані</i>. 2010. № 3 (71), травень-червень. С. 85–87.</p> <p>10. Гаврилук Р. Система освіти України: сьогодення й історія. <i>Директор школи України</i>. 2008. № 3. С. 62–72.</p> <p>11. Гайфуллин Р. Р. Включение образовательных процессов в современное коммуникационное пространство. <i>Философия образования</i>. 2017. № 1 (70). С. 41–47.</p> <p>12. Денсєжніков С. С. Методологічні запити реалізації моделі регіонального інноваційного освітнього кластеру. <i>Философия науки: традиції та інновації</i>. 2017. № 1 (15). С. 169–179.</p> <p>13. Драч И. И. Использование синергетического подхода в управлении образовательными системами. <i>Философия образования</i>. 2014. № 1 (52). С. 4–11.</p> <p>14. Євтух О. Освіта і наука: час еволюції. <i>Вісник Національної академії наук України</i>. 2010. № 9. С. 3–11.</p> <p>15. Ершова Р. В. Цифровое поколение: между мифом и реальностью. <i>Философские науки</i>. 2019. № 62(2). С. 96–108.</p> <p>16. Завалей А. И. Философия образования: обзор современной зарубежной литературы. <i>Вопросы образования</i>. 2014. № 2. С. 236–255.</p> <p>17. Зінченко В. «Новий гуманізм»: інтегративна система філософії освіти, етики, соціального менеджменту та педагогіки. <i>Философия освіти. Philosophy of Education</i>. 2016. № 2 (19). С. 59–74.</p> <p>18. Золотухина-Аболина Е. В. Гуманитарность и гуманность: неоднозначность связи. <i>Философские науки</i>. 2018. № 11. С. 44–54.</p> <p>19. Карпенко В. Є. Інноваційна превентивна освіта в техноінтелектуальному суспільстві. <i>Философия науки: традиції та інновації</i>. 2014. № 1(9). С. 15–24.</p> <p>20. Качуровський М. О., Кравченко Т. О., Цикін В. О. Хрестоматія з філософії освіти : навчально-методичний посібник. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. 235 с.</p>	<p>матеріали до семінар. занять)</p> <p>2 год.</p>
<p>Тема 1.2. Освіта як геном суспільного розвитку. Посткласична парадигма освіти.</p> <p>1. Генеза поглядів на освіту в контексті розвитку філософського знання.</p> <p>2. Співвідношення парадигми і стратегії освіти.</p> <p>3. Сутність і зміст посткласичної парадигми освіти.</p>	<p>Лекц. зан.</p>	<p>21. Князев Н. А., Буянкіна Р. Г. Философия образования как особый познавательный проект. <i>Философия образования</i>. 2015. № 2. С. 5–16.</p> <p>22. Колесникова А. В. Образование как личностное становление. <i>Философия образования</i>. 2017. № 1 (70). С. 69–77.</p> <p>23. Корнісєнко О. М. Стереотипи в структурі рушійних сил суспільної думки. <i>Философия науки: традиції та інновації</i>. 2017. № 1 (15). С. 49–59.</p> <p>24. Кравченко Т. О. Науково-технічний прогрес та свобода особистості: філософсько-аксіологічний аналіз. <i>Философия науки: традиції та інновації</i>. 2017. № 1 (15). С. 121–130.</p> <p>25. Кравченко Т. О. Розвиток сучасної освіти в умовах інформаційно-мережевої парадигми. <i>Философия науки: традиції та інновації</i>. 2015. № 1(11). С. 75–84.</p> <p>26. Кравченко Т. О. Сучасна медіаосвіта як новий етап у розвитку освіти. <i>Философия науки: традиції та інновації</i>. 2015. № 2 (12). С. 36–45.</p> <p>27. Кравченко Т. О. Философия освіти : навчально-методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи студентів. Суми: ФОП Цьома С. П., 2017. 92 с.</p>	<p>2 год.</p>
<p>Тема 1.3. Синергетика як постнекласична трансформація наукового знання та її вплив на філософію освіти.</p> <p>1. Поняття про метод та методологію.</p> <p>2. Постнекласична наука та зміна світоглядних орієнтацій в суспільстві знань. Сутність синергетичної парадигми.</p>	<p>Практ. зан.</p>	<p>28. Мариносян Т. Э. Значение иррационального аспекта при формировании отношений в системе «учитель – ученик – учитель». <i>Философские науки</i>. 2019. № 62(2). С.</p>	<p>5 б.</p> <p>2 год.</p>

<p>3. Синергетика та філософія освіти.</p> <p>4. Синергетика як методологічна основа сучасної парадигми освіти та формування моделі педагога.</p> <p>Тема 1.3. Синергетика як постнекласична трансформація наукового знання та її вплив на філософію освіти.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про метод та методологію. 2. Наука як феномен XVII ст. Передумови виникнення науки: теоретичні, філософські, соціально-економічні. Етапи розвитку науки. 3. Постнекласична наука та зміна світоглядних орієнтацій в суспільстві. 4. Сутність синергетичної парадигми. Синергетика та філософія освіти. 5. Синергетика як методологічна основа сучасної парадигми освіти. Сутність і зміст синергетичної моделі педагога. 6. Транспедагогіка як продукт постнекласичної науки. Масштабування освіти. 	<p>Лекц. зан.</p>	<p>58–76.</p> <ol style="list-style-type: none"> 29. Наумкіна О. А. Філософія впродовж всього життя – вимога часу. <i>Філософія науки: традиції та інновації</i>. 2016. № 1–2 (13–14). С. 60–71. 30. Наумкіна О. А. Філософія для дітей – перший крок формування «плодини рефлексуючої». <i>Філософія науки: традиції та інновації</i>. 2017. № 1 (15). С. 143–150. 31. Нейсбит Д. Мегатренди / пер. с англ. М. Б. Левина. М. : ООО «Издательство АСТ»: ЗАО НПП «Ермак», 2003. 380 с. 32. Подмазин С. И. Личностно-ориентированное образование: Социально-философское исследование. Запорожье : Просвіта, 2000. – 250 с. 33. Пролесев С. Філософські компетентності: якими їм бути? <i>Філософія освіти. Philosophy of Education</i>. 2016. № 2 (19). С. 88–96. 34. Рубанцова Т. А. Современная парадигма образования: традиции и инновации. <i>Філософія образования</i>. 2017. № 1 (70). С. 23–28. 35. Стасюк К. Р. Компетентностный подход в современном образовании: социально-философский анализ. <i>Філософія образования</i>. 2014. № 2 (53). С. 53–262. 36. Стенограмма вебинара «Современные образовательные стандарты: мнения, идеи, предложения». <i>Філософія образования</i>. 2014. № 2 (53). С. 263–286. 37. Сторожук А. Ю. Образование между наукой и культурой: смена стиля мышления. <i>Філософія образования</i>. 2016. № 6 (69). С. 28–33. 38. Тульчинский Г. Л. Цифровизованный гуманизм. <i>Філософские науки</i>. 2018. № 11. С. 28–43. 39. Філософія освіти : навчальний посібник / за заг. ред. В. Андрущенко, І. Предборської. К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. 330 с. 40. Філософські абрисы сучасної освіти : монографія / за заг. редакцією І. Предборської). Суми : ВТД «Університетська книга», 2006. 226 с. 41. Цикин В. А. Філософская интерпретация NBICS цивилизации : монография. Сумы : ФЛП Цема С. П., 2016. 240 с. 42. Цикин В. О., Брижата І. А. Філософський дискурс сучасної інноваційної освіти. Суми : СумДПУ ім.А.С.Макаренка, 2014. 224 с. 	<p>Завдання згідно з НМК (інструктивно-методичні матеріали до семінар. занять)</p> <p>2 год.</p>
<p>Тема 1.4. Філософсько-методологічні засади інноваційної освіти.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність інноваційного освітнього процесу. Співвідношення понять «традиції» та «інновації». 2. Філософський аналіз кризи освіти та шляхів виходу з неї. 3. Сутність і зміст «нового гуманізму». 4. Проблема «ущільнення знань». 5. Філософсько-методологічні засади сучасних 	<p>Практ зан.</p>	<p>Розділ 1 і 2 (додаткова):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Абрамова М. А., Крашенинников В. В. Реформа высшего образования: от количества к качеству. <i>Філософія образования</i>. 2016. № 2 (65). С. 44–51. 2. Аронов А. А. Наследие А.С. Макаренко: что перечеркнуто временем? <i>Мир образования – образование в мире</i>. 2014. №2. С. 40–45. 3. Брагин И. А., Низиков М. А. Организация подготовки преподавателей к обеспечению информационной безопасности обучающихся в высшей школе. <i>Мир образования – образование в мире</i>. 2014. № 2. С. 168–174. 4. Будущее науки в XXI веке. Следующие пятьдесят лет / под ред. Джона Брокмана; пер. с англ. Ю. В. Букановой. М. : АСТ: АСТ МОСКВА, 2008. 356 с. 5. Великодная Е. Н. Характер рисков для здоровья личности в медианформационном образовательном пространстве. <i>Філософія образования</i>. 2014. № 1 (52). С. 64–70. 	<p>10 б.</p> <p>4 год.</p> <p>Завдання згідно з НМК (інструктивно-методичні матеріали до семінар. занять)</p>

<p>інноваційних процесів в освіті.</p> <p>Тема 1.4. Філософсько-методологічні засади інноваційної освіти.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні форми наукового знання: принципи, закони, категорії. 2. Співвідношення парадигми і стратегії освіти. 3. Класична і посткласична освітні парадигми в межах філософії освіти. 4. Стратегічні напрями розвитку освіти. Аналіз «Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року». 5. Сутність інноваційного освітнього процесу. Співвідношення понять «традиції» та «інновації». 6. Філософський аналіз кризи освіти та шляхів виходу з неї. Аналіз проекту «Концепція розвитку освіти України на період 2015-2025 років». 7. Трансформація цінностей сучасної цивілізації. 8. Сутність і зміст «нового гуманізму». 9. Проблема «ущільнення знань». 10. Філософсько-методологічні засади сучасних інноваційних процесів в освіті. <p>Розділ 2. ФІЛОСОФСЬКІ АБРИСИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ</p> <p>Тема 2.1. Філософське осмислення надтехнологій в освіті.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Філософія нанонаук та освіта. 2. Біотехнологічна складова надтехнологій та освіта. 3. Освіта та інформаційно- 	<p>Практ. зан.</p> <p>Лекц. зан.</p> <p>Лекц. зан.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 6. Володина Г. Е., Оболонская А. В., Ратт Т. А. Университетско-школьный кластер – среда развития профессиональных компетенций учителя. <i>Вопросы образования</i>. 2014. № 1. С. 46–63. 7. Глухов П. П. Компетентностные испытания как современная форма оценки образовательных достижений. <i>Философия образования</i>. 2016. № 4 (67). С. 99–109. 8. Голиков Н. А. Социальная состоятельность как индикатор качества образования. <i>Философия образования</i>. 2014. № 1 (52). С. 19–27. 9. Гордиенко А. А. Человек, вызовы НБИКС-конвергенций и наука. Статья 2. Вторая компонента человеческой телесности, НБИКС-технологии и наука. <i>Философия образования</i>. 2016. № 3 (66). С. 25–36. 10. Гордиенко А. А. Человек, вызовы НБИКС-конвергенций и наука. Статья 1. Духовные основания человекостояния и НБИКС-технологии. <i>Философия образования</i>. 2016. № 2 (65). С. 52–64. 11. Дудулин В. В., Поздняков О. Г. Сущность познавательной деятельности обучающихся в высших учебных заведениях. <i>Мир образования – образование в мире</i>. 2014. № 1. С. 147–153. 12. Зыбина Л. Н. Ценностные ориентации студентов в период обучения в вузе. <i>Философия образования</i>. 2015. № 1. С. 75–84. 13. Игнатов С. Б., Игнатова В. А. Трансдисциплинарный подход: возможности и средства реализации в содержании образования. <i>Философия образования</i>. 2016. № 3 (66). С. 14–24. 14. Карпов А. О. Генезис концепции исследовательского образования: от Канта до общества знаний. <i>Философия образования</i>. 2015. № 2. С. 17–36. 15. Князев Н. А., Буянкина Р. Г., Зуков Р. А. Научные основания в структурном развитии философии образования. <i>Философия образования</i>. 2016. № 2 (65). С. 17–26. 16. Колесников В. А. Философия образования XXI века: новые ориентиры и новые возможности. <i>Философия образования</i>. 2014. № 3 (54). С. 4–17. 17. Кравцов Ю. С. Перспективы модернизации сферы образования в Украине: социально-философский аспект. <i>Философия образования</i>. 2014. № 1 (52). С. 101–106. 18. Кравченко Т. О. Аксиологичний аспект інформаційно-мережевої парадигми. <i>Філософія науки: традиції та інновації</i>. 2014. № 1(9). С. 53–63. 19. Кравченко Т. О. Становлення цінностей сучасної людини в добу інформаційно-мережевого суспільства. <i>Філософія науки: традиції та інновації</i>. 2014. № 2 (10). С. 151–161. 20. Кравченко Т. О. Науково-технічний прогрес та свобода особистості: філософсько-аксіологічний аналіз. <i>Філософія науки: традиції та інновації</i>. 2017. № 1 (15). С. 121–130. 21. Кравченко Т. О. Технології, які змінюють суспільство. Суспільство, що трансформує етику (філософський аналіз). <i>Молодий вчений</i>. 2017. № 3 (43) березень. Ч. 1. С. 38–44. 22. Криман А. И. Идея постчеловека: сравнительный анализ трансгуманизма и постгуманизма. <i>Философские науки</i>. 2019. № 62(4). С. 132–147. 23. Кудашов В. И., Груздев А. А. Общество знания и перспективы дистанционного 	<p>5 б.</p> <p>2 год. Завдання згідно з НМК (інструктивно-методичні матеріали до семінар. занять)</p> <p>2 год.</p>	
---	--	--	---	--

<p>комунікативні технології.</p> <p>4. Евристичний потенціал когнітивних наук та освіта.</p> <p>5. Соціальні науки та їх вплив на розвиток освіти.</p> <p>6. Маніпулятивні технології та їх роль в розвитку сучасної освіти.</p>		<p>образования. <i>Философия образования</i>. 2014. № 1 (52). С. 43–50.</p> <p>24. Лобанова Е. В. Характерные черты современного образования, фундаментализирующие его основу. <i>Мир образования – образование в мире</i>. 2014. №1. С. 78–82.</p> <p>25. Локтев В. Чи з'явиться світло в кінці тунелю? <i>Вісник НАН України</i>. 2010. № 1. С. 25–28.</p> <p>26. Лыкова В. Воспитание как личностно-ориентированный процесс. <i>Директор школы, лицею, гимназии</i>. 2008. № 6. С. 47–52.</p> <p>27. Максименко С. Диференційоване навчання: до проблеми психологічного супроводу. <i>Педагогіка і психологія</i>. 2009. № 1. С. 46–53.</p> <p>28. Макулин А. В. Философская инфографика – визиософия: новый дизайн интерактивных методик в высшей школе. <i>Философия образования</i>. 2016. № 2 (65). С. 196–206.</p> <p>29. Матронина Л. Ф. Качество образования как императив современности. <i>Философия образования</i>. 2014. № 1 (52). С. 11–19.</p> <p>30. Мукин В. А. Концептуальные основания философии образования. <i>Философия образования</i>. 2014. № 2 (53). С. 100–114.</p> <p>31. Наумкіна О. А. Превентивність як атрибут сучасної освіти. <i>Філософія науки: традиції та інновації</i>. 2015. № 1 (11). С. 69–75.</p> <p>32. Новосадов С. А. Изменение парадигмы образования путем ее вписывания в мировоззренческую матрицу социального развития общества. <i>Философия образования</i>. 2016. № 2 (65). С. 109–121.</p> <p>33. Поздняков О. Г. Реализация проблемного обучения в образовательном процессе высших учебных заведений. <i>Мир образования – образование в мире</i>. 2014. № 2. С. 270–274.</p> <p>34. Ротенфельд Ю. А. Философия как метапредмет в школе: основы интеграции гуманитарных и естественнонаучных знаний. <i>Философия образования</i>. 2014. № 1 (52). С. 117–125.</p> <p>35. Рубанцова Т. А. Мультикультуризм как проблема современного образования в эпоху глобализации. <i>Философия образования</i>. 2015. № 3. С. 49–55.</p> <p>36. Сацик В. И. Детерминанты глобальной конкурентоспособности университетов: в поиске эффективной стратегии развития высшего образования на Украине. <i>Вопросы образования</i>. 2014. № 1. С. 134–161.</p> <p>37. Семенова О. В. Превентивний потенціал посткласичної освіти: парадигмальний вимір. URL: http://journals.uran.ua/index.php/2312-1947/article/view/29194/25966</p> <p>38. Сідельник Н. В. Гуманізація навчального процесу в етнокультурній підготовці вчителя історії. <i>Філософія науки: традиції та інновації</i>. 2017. № 1 (15). С. 231–237.</p> <p>39. Солодова Е. А., Ефимов П. П. Создание ситуационно-прогностического центра управления качеством образования в вузе. <i>Мир образования – образование в мире</i>. 2014. № 1. С. 181–187.</p> <p>40. Снегірьов І. О. Вплив розвитку наукомістких технологій на економічну сферу буття. <i>Філософія науки: традиції та інновації</i>. 2017. № 1 (15). С. 80–91.</p> <p>41. Терегулов Ф. Ш. Образование человека: дериват и/или демиург?! <i>Философия образования</i>. 2014. № 2 (53). С. 188–210.</p> <p>42. Устинова К. А. Сфера образования и рынок труда: проблемы рассогласования. <i>Социс</i>. 2014. № 6. С. 96–103.</p> <p>43. Фурсов В.В. Педагогіка третього</p>	<p>2 год.</p>	<p>5 б.</p>
<p>Тема 2.2. Філософський дискурс сучасних технологій в інноваційній освіті.</p> <p>1. Концептуальні принципи нової філософії освіти.</p> <p>2. Філософське осмислення технологій Hi-Tech та Hi-Hume в освіті.</p> <p>3. Філософське осмислення мережевої та медіаосвіти в умовах глобальної інформатизації. Медіаграмотність та медіакомпетентність.</p>	<p>Практ. зан.</p>		<p>2 год.</p> <p>Завдання згідно з НМК (інструктивні методичні матеріали до семінар. занять)</p>	
<p>Тема 2.3. Філософський аналіз необхідності превентивної освіти в умовах сучасних наукомістких технологій (hi-tech та hi-hume).</p> <p>1. Сутність і зміст превентивної освіти.</p> <p>2. Напрями філософського аналізу превентивної освіти.</p> <p>3. Основні філософські принципи превентивної освіти та її значення в умовах сучасності.</p>	<p>Лекц. зан.</p>		<p>2 год.</p>	
<p>Тема 2.3. Філософський аналіз необхідності превентивної освіти в умовах сучасних наукомістких технологій (hi-tech та hi-hume).</p> <p>1. Концептуальні засади нової філософії освіти.</p> <p>2. Філософський аналіз превентивної освіти.</p> <p>3. Зміст превентивної освіти в умовах NBICS-конвергенції.</p> <p>4. Теоретичні та методологічні</p>			<p>2 год.</p>	

<p>основи впровадження інноваційних технологій в превентивну освіту.</p> <p>5. «Концепція навичок XXI століття». Основні соціальні та професійні компетентності молодого фахівця, їх співвідношення.</p> <p>6. Необхідність формування критичного мислення в умовах життя в глобалізованому світі.</p> <p>Тема 2.4. Формування інноваційного освітнього простору.</p> <p>1. Сутність та зміст інноваційного процесу в освіті.</p> <p>2. Становлення творчо-гуманітарного типу особистості в контексті посткласичної парадигми освіти: проблеми та перспективи.</p> <p>3. Філософське осмислення інтерактивних методів викладання.</p> <p>4. «Концепція навичок XXI століття». Основні соціальні та професійні компетентності молодого фахівця, їх співвідношення.</p>		<p>тисячеліття требует новой парадигмы. <i>Философия образования</i>. 2016. № 4 (67). С. 13–19.</p> <p>44. Черных С. И., Борисенко И. Г. Проблемы формирования электронного образовательного пространства. <i>Философия образования</i>. 2016. № 4 (67). С. 57–64.</p> <p>45. Щербина-Яковлева О. Ю. Компетенції та компетентності: оновлення категоріального апарата в інноваційних технологіях вищої освіти. <i>Філософія науки: традиції та інновації</i>. 2017. № 1 (15). С. 151–158.</p>		
6. Система оцінювання курсу				
<p>Загальна система оцінювання курсу</p>	<p>1. Виступи на семінарських заняттях (5 балів за кожне заняття) – 30 балів.</p> <p>2. Активна співпраця на лекціях, доопрацювання лекцій – 5 балів.</p> <p>3. Виконання комплексної контрольної роботи – 40 балів.</p> <p>4. Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) у формі власних наукових статей, тез доповідей на конференції, анотацій наукових статей, творів-есе та ін. – 25 балів.</p>			
<p>Вимоги до теоретичних знань і практичних умінь</p>	<p>Критерії оцінювання виступів на семінарських заняттях Доповнення оцінюється від 1 до 3 балів. Відповідь на основне питання семінарського заняття – 1-5 балів.</p> <p>5 б. – оцінка «відмінно» виставляється за повні, систематичні, логічно викладені знання. Студент повинен розуміти суть філософської парадигми кожної історичної епохи, місце в ній конкретних представників філософської думки, коло їх ідей і суть їх внеску в розвиток філософії. Він повинен володіти</p>			

Вимоги до письмових робіт

категоріальним апаратом, навичками логічного доведення, мати власну позицію по суті поставлених питань.

4 б. – оцінка «добре» передбачає, що, в цілому володіючи матеріалом, студент допускає незначні неточності та окремі помилки, виклад недостатньо систематизований, розуміння суті понять та категорій не завжди чітке.

3 б. – оцінка «задовільно» виставляється студенту, який має суттєві недоліки у викладі навчального матеріалу, має прогалини у знаннях, потребує навідних питань і не може самостійно побудувати логіку відповіді. Разом з тим оцінка «задовільно» передбачає засвоєння вузлових питань, розуміння суті основних проблем курсу.

1 б.-2 б. – оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який не розуміє суті поставлених питань, не має знань основних проблем та понять курсу філософії, не орієнтується в змістові основних епох розвитку філософської думки.

Критерії оцінювання ККР

Кількість завдань в комплексній контрольній роботі – 20, кожне з яких оцінюється в 2 бали. Всього балів, які може отримати студент – 40.

Критерії оцінювання ІНДЗ з проблем філософії освіти

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) – 25 балів (у формі власних наукових статей, тез доповідей на конференції, анотацій наукових статей, творів-есе та ін.):

0 балів – незадовільно – завдання відсутнє;

1–8 балів – задовільно – тема розкрита не в повному обсязі, зміст недостатньо відповідає заявленій темі, власна позиція автора простежується нечітко, або відсутня, вміння правильно вживати категоріальний апарат філософії відсутнє, в тексті присутні граматичні і стилістичні помилки, присутнє порушення вимог до оформлення, робота подана несвоєчасно, проте робота виконана у відповідності до принципів академічної доброчесності;

9–17 балів – добре – тема розкрита не в повному обсязі, але достатньо, зміст відповідає заявленій темі, не чітко, але простежується власна позиція автора, вміння правильно вживати категоріальний апарат філософії, вміння формулювати власні думки недостатнє, в тексті присутні граматичні і стилістичні помилки, присутнє порушення вимог до оформлення, робота виконана у відповідності до принципів академічної доброчесності;

18–25 балів – відмінно – тема повністю розкрита, зміст повністю відповідає заявленій темі, чітко простежується власна позиція автора, вміння правильно вживати категоріальний апарат філософії, формулювати власні думки, робота виконана у відповідності до принципів академічної доброчесності.

Бали віднімаються за:

– Невідповідність змісту вказаній темі та дисципліні – 25.

	<ul style="list-style-type: none"> – Копіювання чужих робіт – 25. – Порушення вимог оформлення – 5. – Граматичні помилки – 5. – Порушення вимог до змісту – 5. – Несвоечасність подачі ІНДЗ – 10.
Умови допуску до підсумкового контролю	Залік виставляється студенту на останньому практичному занятті за умови зарахування всіх завдань. Заліком є сума балів, набраних студентом протягом семестру за всі види роботи: бали за практичні заняття, самостійну, контрольну й навчально-дослідну роботи.
7. Політика курсу	
Викладання курсу «Філософія освіти» ґрунтується на принципах академічної доброчесності. Студент виконує завдання, які зазначено в силабусі, вчасно. Всі завдання курсу повинні бути виконаними, незважаючи на причину відсутності студента на занятті. У разі відсутності на лекційних і практичних заняттях з поважних причин студент подає матеріали, готує виступи, презентації й демонструє їх викладачеві на консультації.	
8. Рекомендована література	
Основні:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Авдеева Е. А. Медиавоспитание как ответ на вызовы нашего времени. <i>Философия образования</i>. 2015. № 2. С. 85–92. 2. Алехин И. А. Опережающий характер развития образования – это прогрессивно? <i>Мир образования – образование в мире</i>. 2014. №1. С. 4–17. 3. Ан С. А., Ушакова Е. В., Наливайко Н. В. Образование XXI в. в условиях воздействия полярных цивилизаций. <i>Философия образования</i>. 2016. № 5 (68). С. 31–40. 4. Ашилова М. С., Наливайко Н. В. Глобализация образования и глобальные вызовы современности. <i>Философия образования</i>. 2015. № 1. С. 26–37. 5. Бабінець С. Моніторинг якості освіти: педагогічний аналіз. <i>Директор школи. Україна</i>. 2006. № 1. С. 4–9. 6. Бегалинова К. К., Бегалинов А. С. Особенности образовательной системы в условиях глобализации. <i>Философия образования</i>. 2015. № 1. С. 5–13. 7. Бехманн Г. Современное общество: общество риска, информационное общество, общество знаний [пер. с нем. А. Ю. Антоновского, Г. В. Гороховой, Д. В. Ефременко, В. В. Каганчук, С. В. Месяц]. М. : Логос, 2010. 248 с. 8. Борисенко И. Г. Виртуальные тенденции в глобальном образовательном пространстве: Smart–технологии. <i>Философия образования</i>. 2015. № 3. С. 55–64. 9. Васильев Л. И., Заглядина О. Н. Проблемы самоорганизации в условиях динамичного взаимодействия студентов и среды. <i>Философия образования</i>. 2017. № 2 (71). С. 58–65. 10. Воронцов П. Г. Комплексный подход в педагогике с позиции научной картины мира. <i>Философия образования</i>. 2016. № 6 (69). С. 118–127. 11. Воронцова Т. В. Культурологічний вимір превентивної освіти. <i>Грані</i>. 2010. № 3 (71), травень-червень. С. 85–87. 12. Гаврилюк Р. Система освіти України: сьогодення й історія. <i>Директор школи України</i>. 2008. № 3. С. 62–72. 13. Гайфуллин Р. Р. Включение образовательных процессов в современное коммуникационное пространство. <i>Философия образования</i>. 2017. № 1 (70). С. 41–47. 14. Гершунский Б. С. Философия образования. М. : Московский психолого-социальный институт, 1998. 432 с. 15. Денежников С. С. Методологічні запити реалізації моделі регіонального інноваційного освітнього кластеру. <i>Філософія науки: традиції та інновації</i>. 2017. № 1 (15). С. 169–179. 16. Драч И. И. Использование синергетического подхода в управлении образовательными системами. <i>Философия образования</i>. 2014. № 1 (52). С. 4–11. 17. Євтух О. Освіта і наука: час еволюції. <i>Вісник Національної академії наук України</i>. 2010. № 	

9. С. 3–11.
18. Ершова Р. В. Цифровое поколение: между мифом и реальностью. *Философские науки*. 2019. № 62(2). С. 96–108.
19. Завалей А. И. Философия образования: обзор современной зарубежной литературы. *Вопросы образования*. 2014. № 2. С. 236–255.
20. Зінченко В. «Новий гуманізм»: інтегративна система філософії освіти, етики, соціального менеджменту та педагогіки. *Філософія освіти. Philosophy of Education*. 2016. № 2 (19). С. 59–74.
21. Золотухина-Аболина Е. В. Гуманитарность и гуманность: неоднозначность связи. *Философские науки*. 2018. № 11. С. 44–54.
22. Карпенко В. Є. Інноваційна превентивна освіта в техноінтелектуальному суспільстві. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2014. № 1(9). С. 15–24.
23. Качуровський М. О., Кравченко Т. О., Цикін В. О. Хрестоматія з філософії освіти : навчально-методичний посібник. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. 235 с.
24. Кірик Т. В. Про тенденцію упровадження нових термінів у курси з філософії та інших дисциплін. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2017. № 1 (15). С. 159–169.
25. Князев Н. А., Буянкіна Р. Г. Философия образования как особый познавательный проект. *Философия образования*. 2015. № 2. С. 5–16.
26. Колесникова А. В. Образование как личностное становление. *Философия образования*. 2017. № 1 (70). С. 69–77.
27. Корнієнко О. М. Стереотипи в структурі рушійних сил суспільної думки. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2017. № 1 (15). С. 49–59.
28. Кравченко Т. О. Науково-технічний прогрес та свобода особистості: філософсько-аксіологічний аналіз. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2017. № 1 (15). С. 121–130.
29. Кравченко Т. О. Розвиток сучасної освіти в умовах інформаційно-мережевої парадигми. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2015. № 1(11). С. 75–84.
30. Кравченко Т. О. Сучасна медіаосвіта як новий етап у розвитку освіти. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2015. № 2 (12). С. 36–45.
31. Кравченко Т. О. Філософія освіти : навчально-методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи студентів. Суми: ФОП Цьома С. П., 2017. 92 с.
32. Мариносян Т. Э. Значение иррационального аспекта при формировании отношений в системе «учитель – ученик – учитель». *Философские науки*. 2019. № 62(2). С. 58–76.
33. Наумкіна О. А. Філософія впродовж всього життя – вимога часу. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2016. № 1–2 (13–14). С. 60–71.
34. Наумкіна О. А. Філософія для дітей – перший крок формування «людини рефлексуючої». *Філософія науки: традиції та інновації*. 2017. № 1 (15). С. 143–150.
35. Нейсбит Д. Мегатренды / пер. с англ. М. Б. Левина. М. : ООО «Издательство АСТ»: ЗАО НПП «Ермак», 2003. 380 с.
36. Подмазин С. И. Личностно-ориентированное образование: Социально-философское исследование. Запорожье : Просвіта, 2000. – 250 с.
37. Прокопенко Б. В. Соціогуманітарні технології: маніпулятивний аспект. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2015. № 1(11). С. 84–91.
38. Пролеев С. Філософські компетентності: якими їм бути? *Філософія освіти. Philosophy of Education*. 2016. № 2 (19). С. 88–96.
39. Рубанцова Т. А. Современная парадигма образования: традиции и инновации. *Философия образования*. 2017. № 1 (70). С. 23–28.
40. Стасюк К. Р. Компетентностный подход в современном образовании: социально-философский анализ. *Философия образования*. 2014. № 2 (53). С. 53–262.
41. Стенограмма вебинара «Современные образовательные стандарты: мнения, идеи, предложения». *Философия образования*. 2014. № 2 (53). С. 263–286.
42. Сторожук А. Ю. Образование между наукой и культурой: смена стиля мышления. *Философия образования*. 2016. № 6 (69). С. 28–33.

43. Тульчинский Г. Л. Цифровизованный гуманизм. *Философские науки*. 2018. № 11. С. 28–43.
44. Філософія освіти : навчальний посібник / за заг. ред. В. Андрущенко, І. Предборської. К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. 330 с.
45. Філософські абриси сучасної освіти : монографія / за заг. редакцією І. Предборської). Суми : ВТД «Університетська книга», 2006. 226 с.
46. Цикин В. А. Философская интерпретация NBICS цивилизации : монография. Сумы : ФЛП Цёма С. П., 2016. 240 с.
47. Цикін В. О., Бріжата І. А. Філософський дискурс сучасної інноваційної освіти. Суми : СумДПУ ім.А.С. Макаренка, 2014. 224 с.

Додаткові:

1. Абрамова М. А., Крашенинников В. В. Реформа высшего образования: от количества к качеству. *Философия образования*. 2016. № 2 (65). С. 44–51.
2. Аронов А. А. Наследие А.С. Макаренко: что перечеркнуто временем? *Мир образования – образование в мире*. 2014. №2. С. 40–45.
3. Брагин И. А., Низиков М. А. Организация подготовки преподавателей к обеспечению информационной безопасности обучающихся в высшей школе. *Мир образования – образование в мире*. 2014. № 2. С. 168–174.
4. Будущее науки в XXI веке. Следующие пятьдесят лет / под ред. Джона Брокмана; пер. с англ. Ю. В. Букановой. М. : АСТ: АСТ МОСКВА, 2008. 356 с.
5. Великодная Е. Н. Характер рисков для здоровья личности в медиа-информационном образовательном пространстве. *Философия образования*. 2014. № 1 (52). С. 64–70.
6. Володина Г. Е., Оболонская А. В., Ратт Т. А. Университетско-школьный кластер – среда развития профессиональных компетенций учителя. *Вопросы образования*. 2014. № 1. С. 46–63.
7. Глухов П. П. Компетентностные испытания как современная форма оценки образовательных достижений. *Философия образования*. 2016. № 4 (67). С. 99–109.
8. Голиков Н. А. Социальная состоятельность как индикатор качества образования. *Философия образования*. 2014. № 1 (52). С. 19–27.
9. Гордиенко А. А. Человек, вызовы НБИКС-конвергенций и наука. Статья 2. Вторая компонента человеческой телесности, НБИКС-технологии и наука. *Философия образования*. 2016. № 3 (66). С. 25–36.
10. Гордиенко А. А. Человек, вызовы НБИКС-конвергенций и наука. Статья 1. Духовные основания человекостояния и НБИКС-технологии. *Философия образования*. 2016. № 2 (65). С. 52–64.
11. Дудулин В. В., Поздняков О. Г. Сущность познавательной деятельности обучающихся в высших учебных заведениях. *Мир образования – образование в мире*. 2014. № 1. С. 147–153.
12. Зыбина Л. Н. Ценностные ориентации студентов в период обучения в вузе. *Философия образования*. 2015. № 1. С. 75–84.
13. Игнатов С. Б., Игнатова В. А. Трансдисциплинарный подход: возможности и средства реализации в содержании образования. *Философия образования*. 2016. № 3 (66). С. 14–24.
14. Карпов А. О. Генезис концепции исследовательского образования: от Канта до общества знаний. *Философия образования*. 2015. № 2. С. 17–36.
15. Князев Н. А., Буянкина Р. Г., Зуков Р. А. Научные основания в структурном развитии философии образования. *Философия образования*. 2016. № 2 (65). С. 17–26.
16. Колесников В. А. Философия образования XXI века: новые ориентиры и новые возможности. *Философия образования*. 2014. № 3 (54). С. 4–17.
17. Кравцов Ю. С. Перспективы модернизации сферы образования в Украине: социально-философский аспект. *Философия образования*. 2014. № 1 (52). С. 101–106.
18. Кравченко Т. О. Аксіологічний аспект інформаційно-мережевої парадигми. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2014. № 1(9). С. 53–63.
19. Кравченко Т. О. Становлення цінностей сучасної людини в добу інформаційно-мережевого

- суспільства. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2014. № 2 (10). С. 151–161.
20. Кравченко Т. О. Науково-технічний прогрес та свобода особистості: філософсько-аксіологічний аналіз. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2017. № 1 (15). С. 121–130.
21. Кравченко Т. О. Технології, які змінюють суспільство. Суспільство, що трансформує етику (філософський аналіз). *Молодий вчений*. 2017. № 3 (43) березень. Ч. 1. С. 38–44.
22. Криман А. И. Идея постчеловека: сравнительный анализ трансгуманизма и постгуманизма. *Философские науки*. 2019. № 62(4). С. 132–147.
23. Кудашов В. И., Груздев А. А. Общество знания и перспективы дистанционного образования. *Философия образования*. 2014. № 1 (52). С. 43–50.
24. Лобанова Е. В. Характерные черты современного образования, фундаментализирующие его основу. *Мир образования – образование в мире*. 2014. №1. С. 78–82.
25. Локтев В. Чи з'явиться світло в кінці тунелю? *Вісник НАН України*. 2010. № 1. С. 25–28.
26. Лыкова В. Воспитание как личностно-ориентированный процесс. *Директор школы, лицею, гимназии*. 2008. № 6. С. 47–52.
27. Максименко С. Диференційоване навчання: до проблеми психологічного супроводу. *Педагогіка і психологія*. 2009. № 1. С. 46–53.
28. Макулин А. В. Философская инфографика – визиософия: новый дизайн интерактивных методик в высшей школе. *Философия образования*. 2016. № 2 (65). С. 196–206.
29. Матронина Л. Ф. Качество образования как императив современности. *Философия образования*. 2014. № 1 (52). С. 11–19.
30. Мукин В. А. Концептуальные основания философии образования. *Философия образования*. 2014. № 2 (53). С. 100–114.
31. Наумкіна О. А. Превентивність як атрибут сучасної освіти. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2015. № 1 (11). С. 69–75.
32. Новосадов С. А. Изменение парадигмы образования путем ее вписывания в мировоззренческую матрицу социального развития общества. *Философия образования*. 2016. № 2 (65). С. 109–121.
33. Поздняков О. Г. Реализация проблемного обучения в образовательном процессе высших учебных заведений. *Мир образования – образование в мире*. 2014. № 2. С. 270–274.
34. Ротенфельд Ю. А. Философия как метапредмет в школе: основы интеграции гуманитарных и естественнонаучных знаний. *Философия образования*. 2014. № 1 (52). С. 117–125.
35. Рубанцова Т. А. Мультикультуризм как проблема современного образования в эпоху глобализации. *Философия образования*. 2015. № 3. С. 49–55.
36. Сацик В. И. Детерминанты глобальной конкурентоспособности университетов: в поиске эффективной стратегии развития высшего образования на Украине. *Вопросы образования*. 2014. № 1. С. 134–161.
37. Семенова О. В. Превентивний потенціал посткласичної освіти: парадигмальний вимір. URL: <http://journals.uran.ua/index.php/2312-1947/article/view/29194/25966>
38. Сідельник Н. В. Гуманізація навчального процесу в етнокультурній підготовці вчителя історії. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2017. № 1 (15). С. 231–237.
39. Солодова Е. А., Ефимов П. П. Создание ситуационно-прогностического центра управления качеством образования в вузе. *Мир образования – образование в мире*. 2014. № 1. С. 181–187.
40. Снегірьов І. О. Вплив розвитку наукомістких технологій на економічну сферу буття. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2017. № 1 (15). С. 80–91.
41. Терегулов Ф. Ш. Образование человека: дериват и/или демиург?! *Философия образования*. 2014. № 2 (53). С. 188–210.
42. Устинова К. А. Сфера образования и рынок труда: проблемы рассогласования. *Социс*. 2014. № 6. С. 96–103.
43. Фурсов В.В. Педагогика третьего тысячелетия требует новой парадигмы. *Философия образования*. 2016. № 4 (67). С. 13–19.
44. Черных С. И., Борисенко И. Г. Проблемы формирования электронного образовательного пространства. *Философия образования*. 2016. № 4 (67). С. 57–64.

45. Щербина-Яковлева О. Ю. Компетенції та компетентності: оновлення категоріального апарата в інноваційних технологіях вищої освіти. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2017. № 1 (15). С. 151–158.

Інформаційні ресурси:

1. <http://www.vphil.ru/> – Журнал «Вопросы философии».
2. http://www.dialog21.ru/biblio/biblio_ind.htm – Бібліотека сайту «Діалог ХХІ сторіччя».
3. <http://www.arcto.ru/> – Філософський портал «Арктогея».
4. <http://intencia.ru/> – Інтенція. Сайт з філософії.
5. <http://www.philosopheducation.com/index.php/ua/> – журнал «Філософія освіти» (каталог видань).
6. <http://www.phil-ed.ru/index.php/ru/> – журнал «Философия образования».

Науково-методичні праці Т. О. Пономаренко з Філософії освіти:

1. Качуровський М. О., Кравченко Т. О., Цикін В. О. Хрестоматія з філософії освіти : навчально-методичний посібник. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. 235 с.
2. Кравченко Т. О. Філософія освіти : навчально-методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи студентів. Суми: ФОП Цьома С.П., 2017. 92 с.
3. Кравченко Т. А. Влияние информационно-сетевой парадигмы на развитие гуманитарного знания и Hi-Hume. *Філософія науки: традиції та інновації*. № 2 (6). Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2012. С. 79–86.
4. Кравченко Т.О. Становлення цінностей сучасної людини в добу інформаційно-мережевого суспільства. *Філософія науки: традиції та інновації*. № 2 (10). Суми : Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. С. 151–161.
5. Кравченко Т. О. Розвиток сучасної освіти в умовах інформаційно-мережевої парадигми. *Філософія науки: традиції та інновації*. № 1 (11). Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. С. 75–84.
6. Кравченко Т. О. Сучасна медіаосвіта як новий етап у розвитку освіти. *Філософія науки: традиції та інновації*. № 2 (12). Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. С. 36–45.
7. Кравченко Т. О. Технології, які змінюють суспільство. Суспільство, що трансформує етику (філософський аналіз). *Молодий вчений*. 2017. № 3 (43) березень. Ч. 1. С. 38–44.
8. Кравченко Т.О. Науково-технічний прогрес та свобода особистості: філософсько-аксіологічний аналіз. *Філософія науки: традиції та інновації*. № 1 (15). Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. С. 121–130.
9. Кравченко Т. О. Виклики III тисячоліття в контексті розвитку інформаційно-мережевої парадигми. *Філософія науки: традиції та інновації*. № 1 (17). Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2018. С. 66–75.
10. Ponomarenko T., Zlenko N. Philosophical analysis of the modern status of informational society in the conditions of the necessity of innovative networks designing. *Institutional Basis of National Security Providing Sectors Innovation Development* : monograph / edited by Dr. of Economics, Prof. O. Prokopenko, PhD in Economics V. Omelyanenko. Agenda Publishing House, Coventry, United Kingdom, 2018. P. 29–60.
11. Пономаренко Т. О. Актуальні питання сучасної філософії освіти. *Концептуальні, методологічні та практичні проблеми соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики* : Збірник матеріалів III Міжнародної наук.-практ. конф. К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. С. 58–61.

Викладач _____